

פרק יד - ערב פסח שחל בשבת

א - סדר ביעור החמץ

כשחל י"ד בניסן בשבת, כיוון שאי אפשר לבדוק ולבער ביום י"ד, מקדימין לבדוק חמץ בברכה בליל י"ג בניסן. ואחר הבדיקה מבטלים את החמץ כמו בכל השנים. למחרת ביום שישי שורפים את החמץ שנמצא, וטוב לשורפו עד שעה שישית, כפי ששורפים בשנים רגילות, כדי שלא יבואו לטעות בשאר השנים (שו"ע תמד, א-ב). ומשיירים חמץ לשתי סעודות ראשונות של שבת.

ואילו היה מותר לאכול בערב פסח מצות, כדי שלא להיכנס לבעיות חמץ, ודאי היינו אוכלים מצות בסעודות השבת. אבל כיוון שאסור לאכול מצות בערב פסח, כדי שהמצה תהיה חביבה עלינו בשעת מצוותה, לפיכך חייבים להשאיר לחם חמץ לשתי הסעודות הראשונות של שבת.¹

הסעודה הראשונה בליל שבת, והשנייה בשבת בבוקר, וצריך לסיימה עד סוף שעה רביעית זמנית של היום (כפי שמודפס בלוחות), שאז הוא סוף זמן אכילת חמץ. לשם כך צריך להקדים את תפילת שחרית של אותה השבת, כדי להספיק לסיים את הסעודה עד סוף שעה רביעית (עיין לעיל ג, ו).

1. אמנם היה אפשר לאכול בליל שבת מצה, אבל כיוון שבסעודה השנייה אסור לאכול מצה - צריכים לשמור עבודה לחם חמץ, ומה הטעם לאכול בליל שבת מצה כאשר ממילא אוכלים חמץ למחרת בבוקר.

אחר הסעודה השנייה, צריך לאסוף את כל שיירי החמץ מהקערות ומהמפה, וכיוון שאסור לשרוף את החמץ בשבת, טוב להשליכם לבית הכסא, ובזה יתבערו מהעולם. כדי להקל על ביעור החמץ, נוהגים לתכנן היטב את מאכלי השבת, כך שיהיה קל לאסוף את שיירי החמץ שלהם ולבערם.

אח"כ צריך לבטל את החמץ, וצריך לומר את הביטול עד סוף שעה חמישית.

שיניים תותבות : לנוהגים להגעילם, יגעילם לפני השבת, ולא יאכל בהם מאכלי חמץ חמים בשבת. ולנוהגים להסתפק בצחצוח, יצחצחם היטב אחר סעודה שנייה (עיין יא, יב).

ב - דינים נוספים

בסעודה השלישית, אסור לאכול מצה, כדי שתהיה חביבה בערב (כמבואר יג, ו), וכמובן שאסור לאכול לחם מסוף שעה רביעית, וכיוון שכך יוצאים ידי סעודה שלישית בבשר ודגים, או במיני פירות. (שו"ע תמ"ד, א). וכן מותר לאכול קציצות מבושלות מקמח מצה, ויש נוהגים שלא לאכול בפסח מצה שרויה (עיין ח, ב). ואין להרבות באכילה בסעודה שלישית, כדי שיאכלו את המצה בערב לתאבון.

ואמנם למנהג ספרדים היה אפשר לאכול בסעודה שלישית מצה עשירה, הנעשית מקמח שנילוש במי פירות. אלא שמפני הספקות שהתעוררו בכשרותה, שמא יש בה חשש חימוץ, לפיכך ראוי שלא לאוכלה אחר שהגיע זמן איסור חמץ (עיין ח, א).

מקדימין תענית בכורות ליום חמישי, שהוא י"ב ניסן (שו"ע ורמ"א תע, ב). וכבר למדנו (יג, ה) שכיום נוהגים לסיים מסכת במקום לצום.

ראוי להכין את כל מה שצריך לליל הסדר מיום שישי: לבשל את התבשילים, להכין את החרוסת, המרור, הזרוע, ואח"כ להקפיאם או להניחם במקרר. ואחר צאת השבת יוציאו מהמקרר, משום שאסור להכין משבת ליום טוב. ואם לא הכינו את התבשילים והקערה לפני השבת, יש להכניס אחר צאת השבת, אלא שאין לעשות כן לכתחילה, כדי שלא לעכב את תחילת הסדר.

וכן אסור לערוך את השולחן בשבת, מפני שאסור להכין משבת ליום טוב, אלא צריך לעורכו מיד אחר צאת השבת.

יש להכין לפני השבת מערכת פמוטים כפולה, לשבת וליום טוב, מפני שאסור להדביק את הנרות ביום טוב. ואם לא הכינו, מותר לתקוע את הנרות בפמוטים בלא להדביקם.